

เศรษฐศาสตร์เกษตร
และทรัพยากร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพรวมและความสำคัญ ของธุรกิจการเกษตร

อ.ดร.ณิธิชา ธรรมธนากุล

Email: nithicha.t@ku.th

ประวัติวิทยากร

อ.ดร.ณิธิชา ธรรมธนากุล

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนาสังคม คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์
เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ลูกชาวนา จากจังหวัดสุพรรณบุรี”

ประวัติการศึกษา

PhD (Land, Farm and Agribusiness Management), Harper Adams
University, UK, 2561

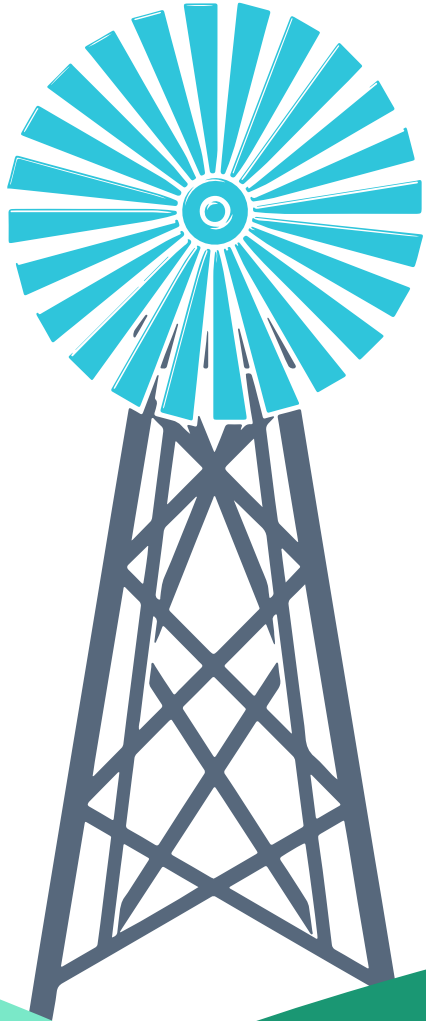
M.Sc Marketing, University of Hertfordshire, UK, 2556

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546

Contents

1. ความเป็นมา
และความหมายของธุรกิจเกษตร

2. ความสำคัญของธุรกิจการเกษตร

3. โครงสร้างระบบธุรกิจการเกษตร

ธุรกิจการเกษตร คือ???

1. ความเป็นมาและความหมายของธุรกิจเกษตร

1.1 ความเป็นมาของธุรกิจเกษตร

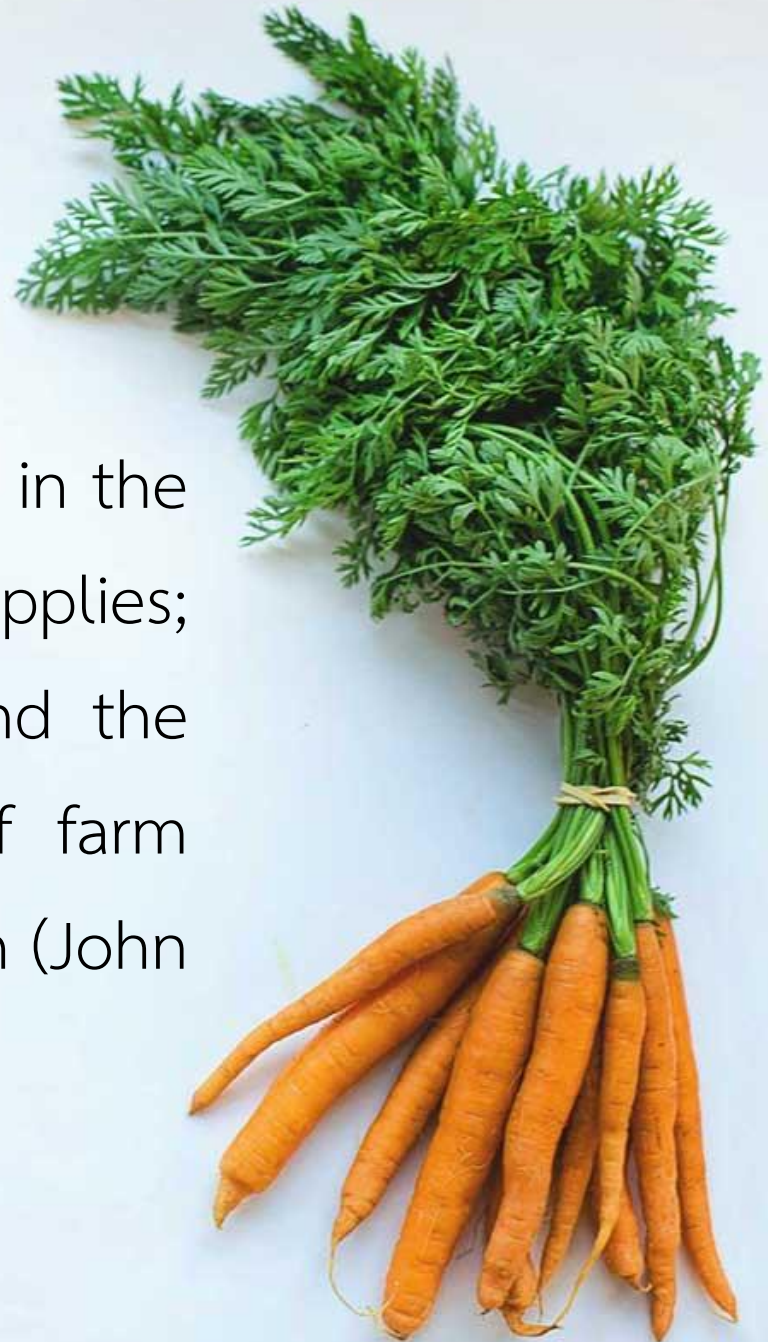
- ความคิดเกี่ยวกับธุรกิจการเกษตร (Agribusiness) เริ่มมีขึ้นครั้งแรกที่ Harvard Business School โดยศาสตราจารย์ John Davis and Ray A. Goldberg มีโครงการวิจัยศึกษาเกี่ยวกับการเกษตรและธุรกิจในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1952 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเกษตรกับธุรกิจในแง่ของปัจจัยการผลิต การผลิตสินค้าเกษตร การแปรรูปและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ดำเนินการอยู่ในขณะนั้น
- ปี ค.ศ.1957 ได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง แนวความคิดทางธุรกิจการเกษตร (A Conception of Agribusiness) ขึ้นเป็นครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา ทั้งที่การเกษตรแบบการค้านี้มีมานานแล้ว (สมคิด, 2543)

1. ความเป็นมาและความหมายของธุรกิจเกษตร

1.2 ความหมายของธุรกิจเกษตร

- The sum total of all operations involved in the manufacturer and distribution of farm supplies; production operations on the farm; and the storage, processing, and distribution of farm commodities and items made from them (John Davis and Ray A. Goldberg, 1957)

What is Agribusiness?

Agribusiness is the various businesses that are connected with producing, preparing, and selling farm products (Cambridge dictionary, 2021)

Agribusiness is the business sector encompassing farming and farming-related commercial activities.

(Investopedia, 2021)

What is Agribusiness?

Agribusiness is a combination of the words "agriculture" and "business" and refers to any business related to farming and farming-related commercial activities. (Investopedia, 2021)

Agribusiness involves all the steps required to send an agricultural good to market, namely production, processing, and distribution.

(Investopedia, 2021)

1. ความเป็นมาและความหมายของธุรกิจเกษตร

1.2 ความหมายของธุรกิจเกษตร

ธุรกิจการเกษตรเป็นกระบวนการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสาขาการเกษตรและไม่ใช่สาขาการเกษตร ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาขาการเกษตร ได้แก่ การผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงและจับสัตว์น้ำ การรวบรวมสินค้าจากเกษตรกร การแปรรูป การขายส่ง การขายปลีก การส่งออกสินค้าเกษตร (สมคิด, 2543)

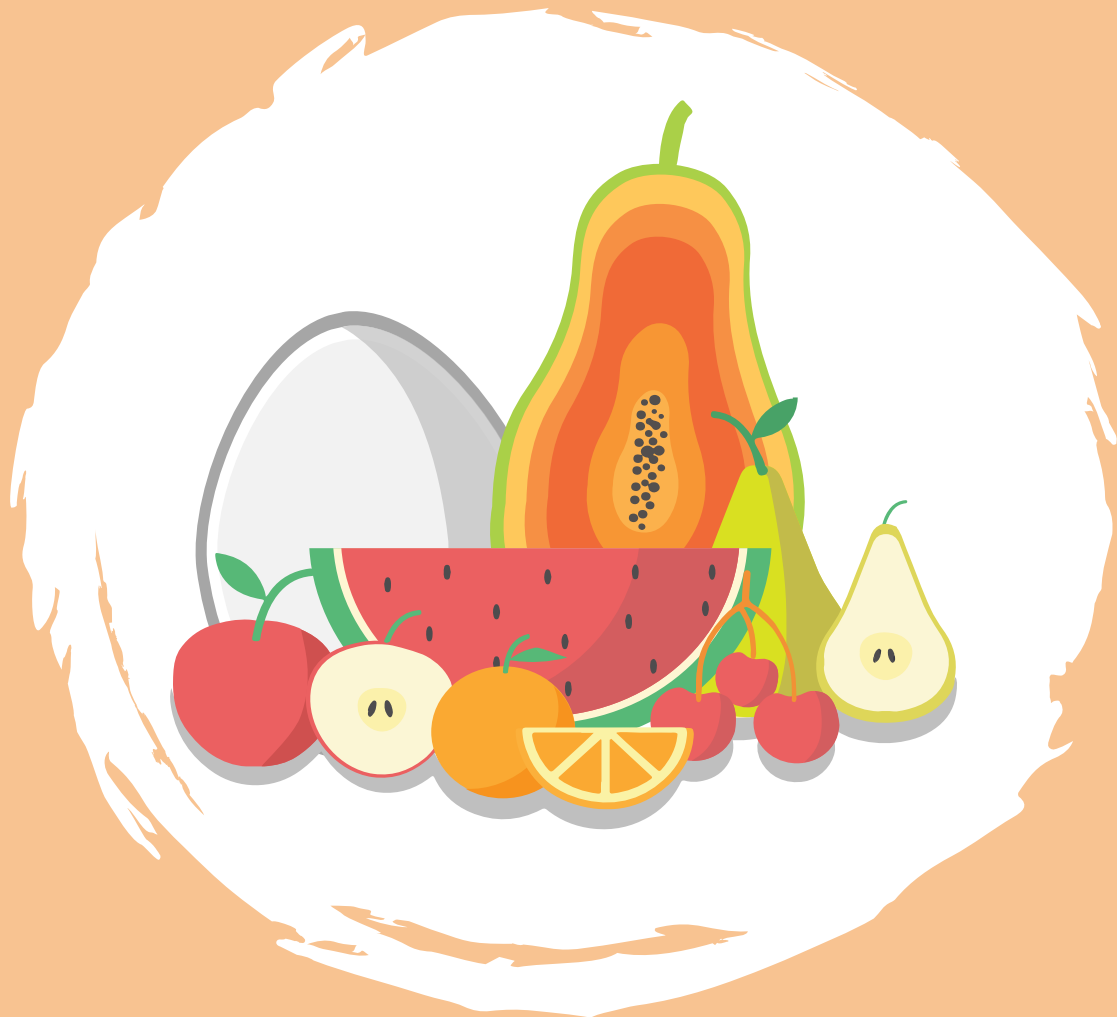
2. ความสำคัญของธุรกิจการเกษตร

ความสำคัญในแง่ชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั้งมวล

ความสำคัญในแง่ธุรกิจ

ความสำคัญในแง่เศรษฐกิจของชาติ

โครงสร้าง ระบบธุรกิจการเกษตร

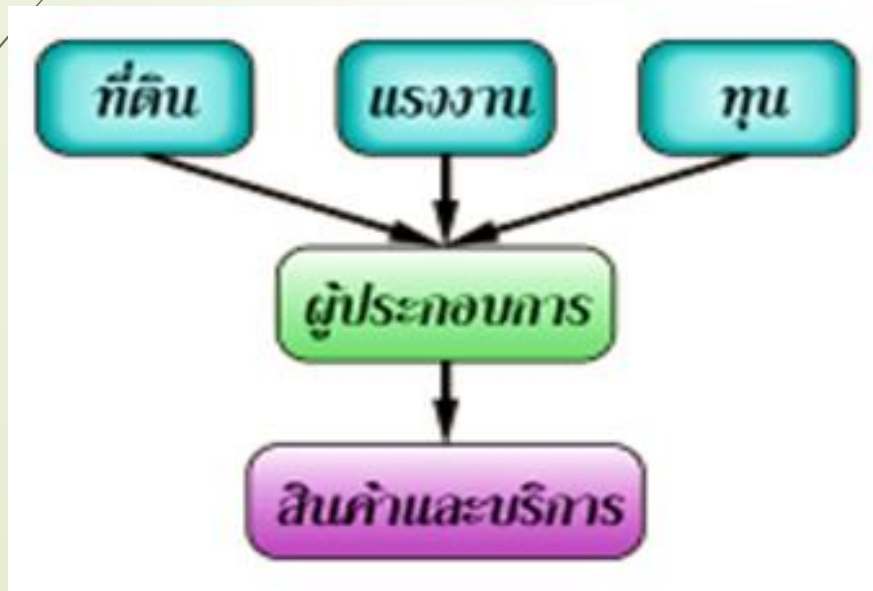
ระบบธุรกิจการเกษตรในไทย

สามารถแบ่งระบบย่อยตามโครงสร้างการดำเนินงานของระบบธุรกิจการเกษตรได้เป็น 6 ระบบย่อย และ 1 กิจกรรมสนับสนุน (สมคิด, 2543) คือ

- 1) ระบบย่อยปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร (Agricultural supply sub-system)
- 2) ระบบย่อยการผลิตสินค้าเกษตร (Agricultural production sub-system)
- 3) ระบบย่อยการตลาดหรือการจัดหาสินค้าเกษตร (Agricultural marketing /procurement sub-system)
- 4) ระบบย่อยการแปรรูปสินค้าเกษตร (Agricultural processing sub-system)
- 5) ระบบย่อยการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร (Agricultural distribution sub-system)
- 6) ระบบย่อยการส่งออกสินค้าเกษตร (Agricultural export sub-system)
- 7) กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานในระบบธุรกิจการเกษตร (Supporting Unit of Agribusiness System)

ระบบย่อยปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร

1. ระบบย่อยปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร หมายถึง ปัจจัยทั้งหลายที่ผู้ผลิตหรือเกษตรกรนำมาใช้ในการผลิตสินค้าเกษตร เช่น ที่ดิน แรงงาน ปุ๋ย น้ำ เมล็ดพันธุ์ อาหารสัตว์ เครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น

ระบบย่อยการผลิตสินค้าเกษตร

2. ระบบย่อยการผลิตสินค้าเกษตรหมายถึง กระบวนการในการนำปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาเพื่อทำการผลิต ซึ่งรวมถึงการผลิตทั้งในแง่ของปัจจัยการผลิตทางการเกษตร และในแง่ของสินค้าเกษตรที่อาศัยปัจจัยเหล่านั้น เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น ซึ่งกระบวนการผลิตจะก่อให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้น ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

☐ ในด้านรูปร่าง

☐ ในด้านสถานที่

☐ ในด้านเวลาและ

☐ ในด้านการแลกเปลี่ยนในการเป็นเจ้าของ

ระบบย่อยการตลาด/การจัดหาสินค้าเกษตร

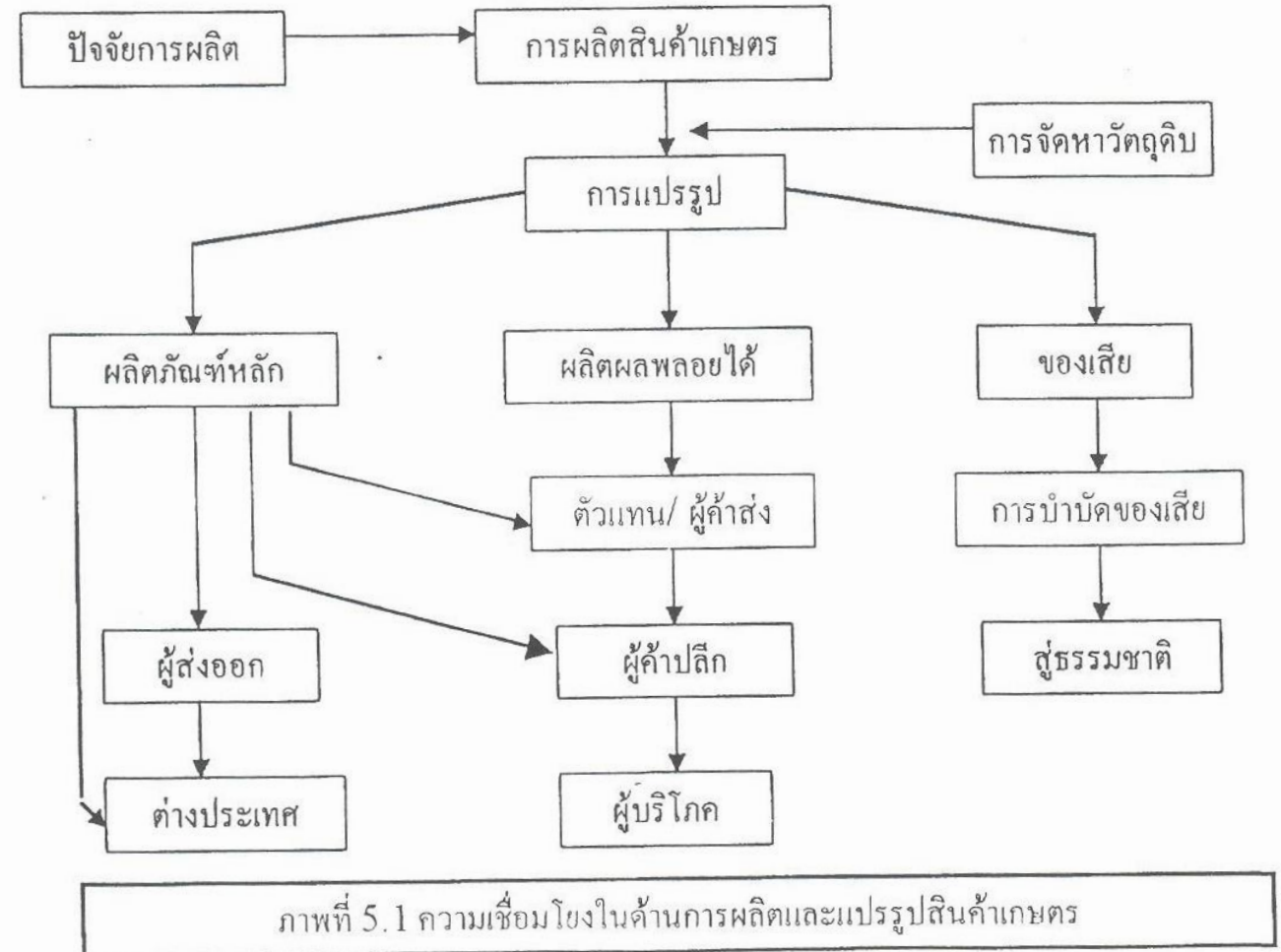
3. ระบบย่อยการตลาด/การจัดหาสินค้าเกษตร หมายถึง การรวบรวมสินค้าที่ผู้ผลิต ผลิตได้และทำหน้าที่บริการโดยเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ตลาดท้องถิ่น ตลาดท้องถิ่น ตลาดกลาง และตลาดอื่นๆ เพื่อให้มีการซื้อขายและเพื่อการแปรรูป การขายส่งการขายปลีก ตลอดจนส่งออกขายยังต่างประเทศ รวมทั้งตลาดผู้บริโภคด้วย

ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการจัดหา ได้แก่ การจัดหาสินค้าให้ได้ปริมาณที่เพียงพอ, คุณภาพที่ยอมรับได้, เวลาที่เหมาะสม, ต้นทุนที่เหมาะสม, ระบบขององค์กรในการจัดหาและวิธีการตลาด

ระบบย่อยการแปรรูปสินค้าเกษตร

4. ระบบย่อยการแปรรูปสินค้า

เกษตร หมายถึงการเปลี่ยนสภาพผลผลิตทางการเกษตรหรือวัตถุดิบให้อยู่ในลักษณะที่ผู้บริโภคต้องการ ซึ่งในที่นี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพเพื่อให้สินค้าเกษตรอยู่ในสภาพ เวลา และสถานที่ ที่สามารถให้ผู้บริโภคซื้อของไปบริโภคได้

ระบบย่อยการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร

5. ระบบย่อยการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร หมายถึง การขายหรือจำหน่ายสินค้าเกษตรซึ่งมีหลายระดับ เช่น ขายส่ง ขายปลีก ระบบย่อยนี้เน้นการขายมากกว่าการรวบรวมสินค้าโดยสินค้าอาจจะเป็นปัจจัยการผลิต ผลิตผลพลอยได้ สินค้าเกษตรทั้งที่แปรรูปและไม่แปรรูป เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค

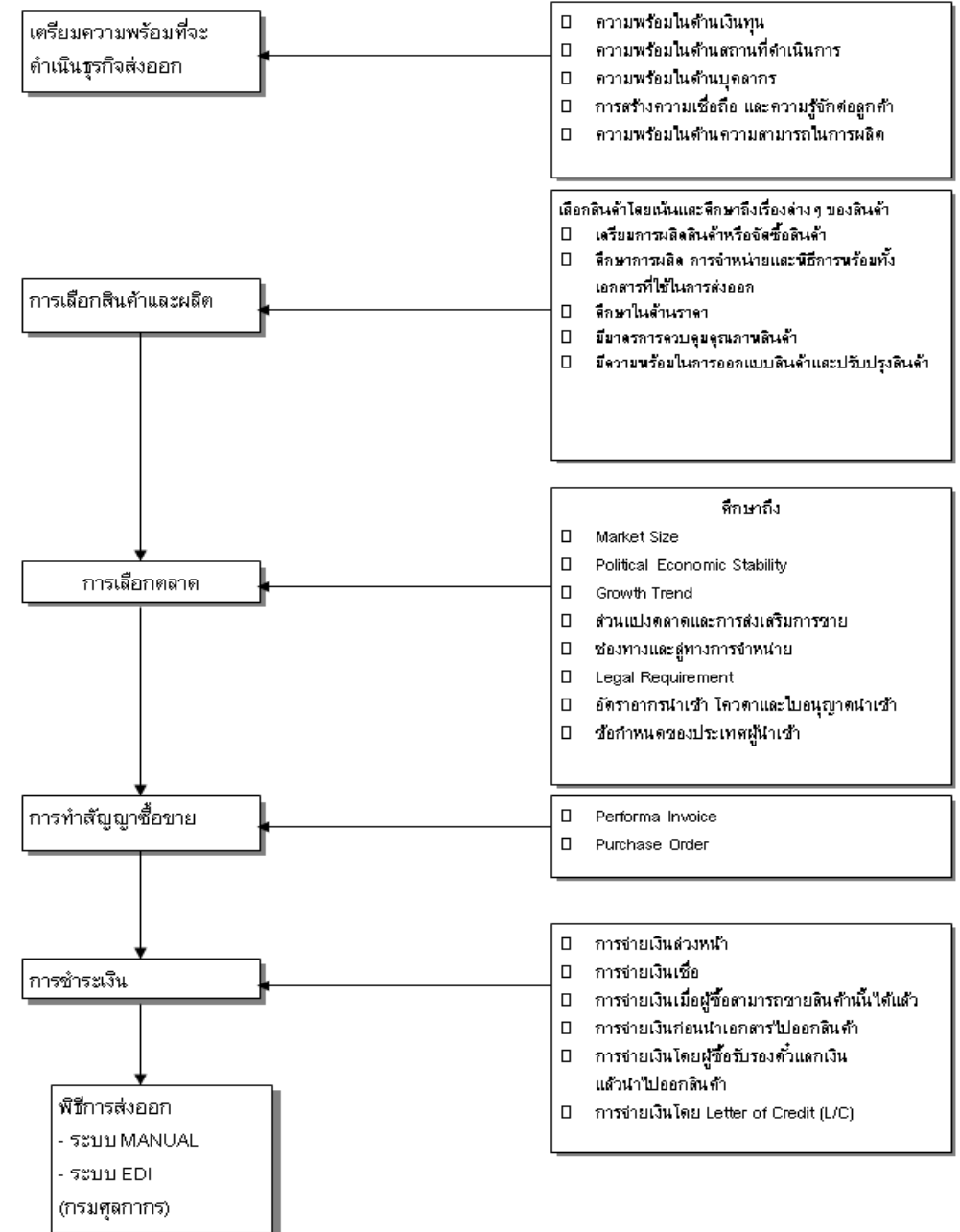
คนกลางในระบบย่อยการจัดจำหน่าย ได้แก่ ตัวแทน, นายหน้า, ผู้ค้าส่ง, ผู้ค้าปลีก, ผู้ส่งออก เป็นต้น

ระบบย่อยการส่งออกสินค้าเกษตร

6. ระบบย่อยการส่งออกสินค้าเกษตร

หมายถึง การส่งสินค้าเกษตรที่ผลิตได้ไปยังตลาดต่างประเทศ เพื่อเป็นการระบายสินค้าที่ผลิตได้เกินความต้องการของคนในประเทศ หรือเพื่อเป็นการนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ ระบบย่อยนี้ประกอบด้วยผู้ส่งออกสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ ที่มีการแปรรูปเพียงขั้นต้นและที่แปรรูปสำเร็จรูป แนวโน้มการส่งออกสินค้าเกษตรสำเร็จรูปมีมากขึ้น

กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานในธุรกิจการเกษตร

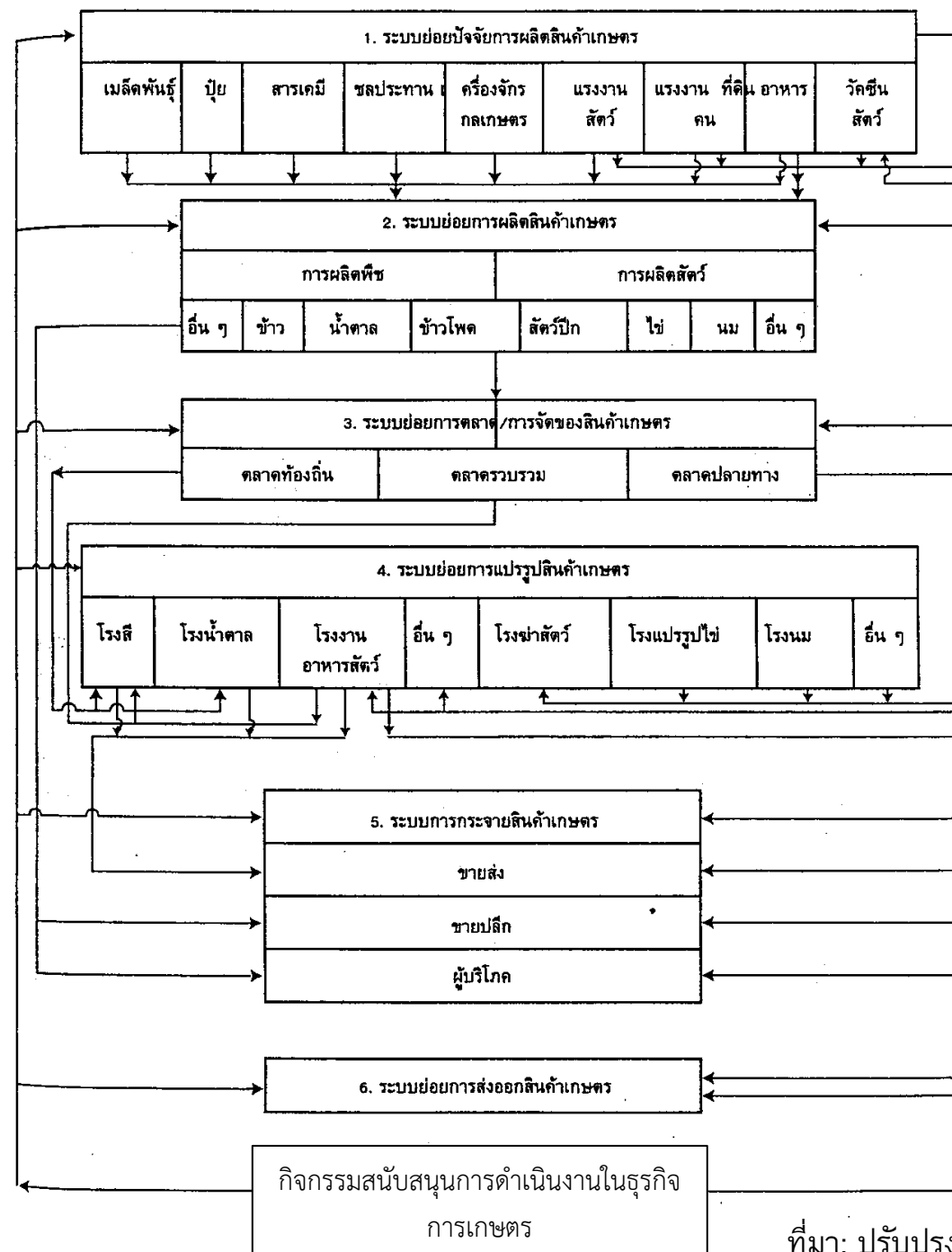
กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานในธุรกิจการเกษตร ซึ่งในการดำเนินธุรกิจการเกษตรของระบบย่อยทั้ง 6 ระบบย่อย ได้รับการสนับสนุนจากหลายด้าน ที่สำคัญมากที่สุด คือ เงินทุน สินเชื่อ การเกษตรมีความสำคัญกับทุกระบบย่อยให้ได้มีการปฏิบัติการทางธุรกิจการเกษตรได้ นอกจากด้านการเงิน ยังมีการสนับสนุนในด้านอื่นๆ เช่น

- หน่วยงานของรัฐ
- ฝ่ายวิจัยและพัฒนา
- สถาบันการศึกษา
- การขนส่ง
- การติดต่อสื่อสาร
- การประกันภัย

ตัวอย่างหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเกษตร

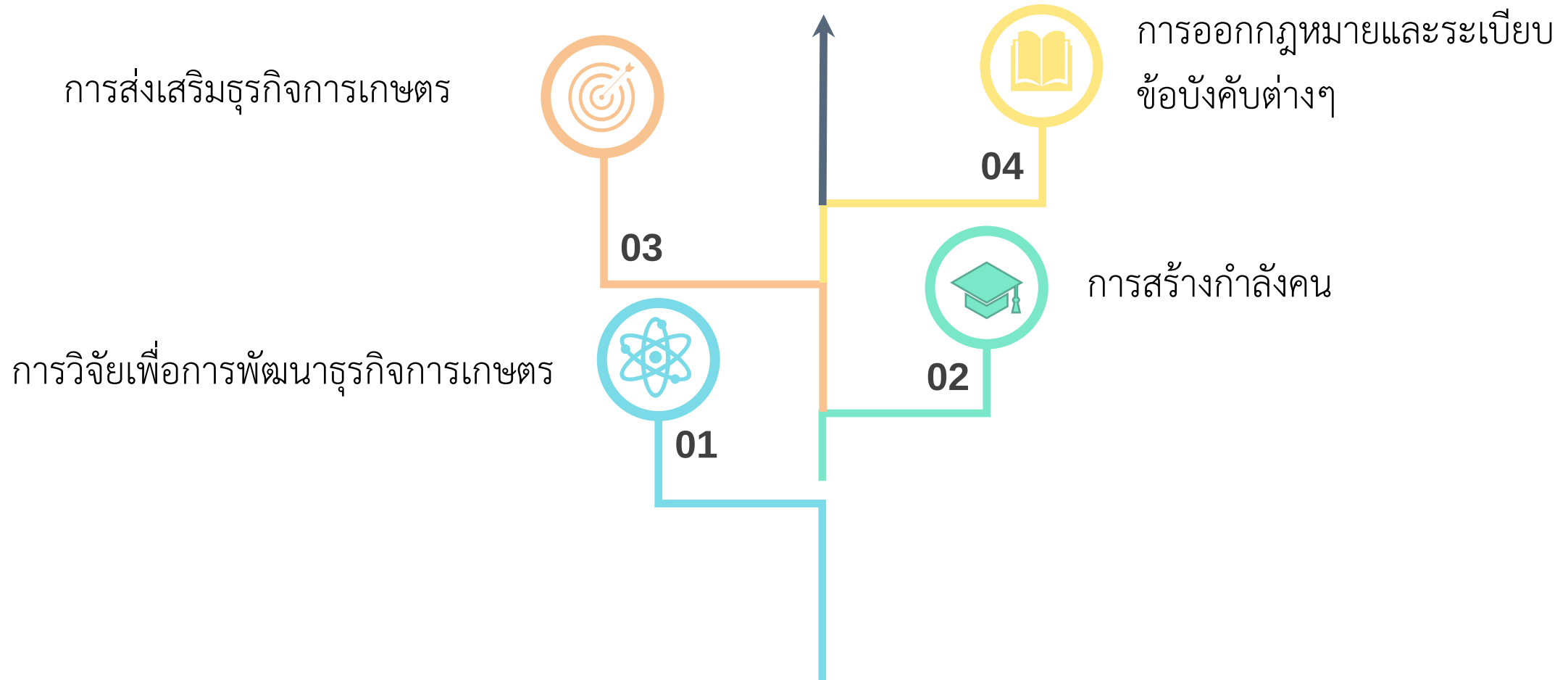
- ☐ กรมวิชาการเกษตร
- ☐ กรมส่งเสริมการเกษตร
- ☐ กรมส่งเสริมสหกรณ์
- ☐ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- ☐ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
- ☐ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
- ☐ กรมชลประทาน
- ☐ กรมประมง
- ☐ กรมปศุสัตว์
- ☐ กรมพัฒนาที่ดิน

- ☐ สำหรับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเกษตรทางอ้อม ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม กรมที่ดิน ธนาคาร
แห่งประเทศไทย และสถาบันการศึกษา
ต่างๆ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของ
แต่ละระบบย่อยใน
ระบบธุรกิจการเกษตร

บทบาทของสถาบันของรัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเกษตร

มูลค่าเพิ่ม (Value Added)

มูลค่าเพิ่ม คือ มูลค่า/ราคาของผลผลิตที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิต

เช่น

1. ข้าวเปลือก ราคาขาย 14 บาทต่อกก.
2. หลังจากสีเป็นข้าวสาร ราคาขาย 30 บาทต่อกก.
3. เมื่อแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุกระป๋องเพื่อส่งออก
ราคาขาย 30 บาทต่อกระป๋อง (250 กรัม) หรือ
120 บาทต่อกก.

มูลค่าเพิ่ม (Value Added)

Stage	Initial Value	Final Value	Value added
1	0	14	14
2	14	30	16
3	30	120	90
Sum			<u>120</u>

หมายเหตุ: ผลรวมของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด คือ ราคาของสินค้าในขั้นสุดท้าย

คำถามชวนคิด

ท่านคิดว่าธุรกิจการเกษตรของท่าน สามารถก่อให้เกิด
มูลค่าเพิ่มได้กี่ระดับ และในมูลค่าเท่าใดในแต่ละระดับ?

และถ้าสินค้าเกษตรของท่านอยู่ในระดับแรก (แปรรูปขั้นต้น)
ท่านคิดว่าจะสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า/บริการของท่านได้
หรือไม่ อย่างไร และเพิ่มมูลค่าได้เป็นเท่าใด?

THANK YOU